

GYŐZNI kötelező

Kitől mit tanult Polgár Judit?

A sakk királynői, a Polgár lányok sikerüket egy nevelési módszernek köszönhetik. A módszerről az édesapa, Polgár László: *Nevelj zsenit!* című könyvében olvashatunk. A módszer nem azért jelentős, mert Zsuzsa, Zsófi és Judit a világ legjobb sakkozói lettek, hanem mert Polgárék bebizonyítottak két, mindannyiunk számára fontos dolgot. Az egyik az, hogy átlagos gyerekekből is a legjobb szakember nevelhető egy-egy szakterületen tudással és szeretettel. A másik, hogy a nők szellemi téren bármikor felvehetnék a versenyt a férfiakkal, és sokkal több tudós, feltaláló, miniszter és diplomata lehetne közöttük, mint amennyi most van.

Azok között a szülők és tanárok között, akik nem ismerik a lányokat, sokan feltételezik, hogy a Polgár-féle céltudatos és szívós nevelés, oktatás során sérül a személyiség és ha a gyerek felnő, nem lesz boldog. Ez nem így van. Aki sokszor találkozott a lányokkal, bizonyíthatja: boldogok. És nem azért, mert van mit a tejbe aprítaniuk. Amikor még egy ebédért játszottak sakkpartit a Kulich Gyula téren, akkor is harmonikus, kiegyensúlyozott volt az életük. Zsuzsa ma New Yorkban él a férjével, sakkiskolát alapított, és hamarosan anya lesz. Zsófinak februárban kötik be a fejét Izraelben. Judit, aki itthon maradt a szülőkkel, és melleleg egy több menetes csatában néhány hónapja megverte Karpovot, csupa mosoly. Lakást vett, mesterekkel tárgyal, bútort választ, fotózik, szórakozni jár a barátjával, és készül az újabb versenyekre.

Írásunkban a legfiatalabb Polgár lány nem a sakkról, nem a család körül dülő egykori harcokról, vagy a szenzációs sportsikekről beszél, csupán arról, hogy kitől, mit tanult az elmúlt huszonkét év alatt.

Az első kép, amire emlékszem, a Zsinór utcai ház, ahol három-négyéves koromig laktunk. Egy-egy villanásra látom a kertet, a gyümölcsfákat meg a Bogi kutyát. A kutyát fontos megemlíteni,

mert életemben sok lényeges dolgot tanultam az állatoktól. Következő otthonunk, a Szigony utcai lakótelepi ház, innen visszatekintve borzalmas hely volt, de akkor nekem kedves. Három szoba, ahol reggeltől estig együtt voltunk, együtt tanultunk a testvéreimmel. Főleg persze Zsófi-

Zsófi, Zsuzsi és Judit

val, mert Zsuzsa már nagylány volt, sikereket ért el, külön szobát kapott. Együtt tanulni mindig jobb, mint egyedül, különösen, ha testvérekkel tanul az ember. Ha nem megy valami, a másik segít. Ha kudarc ér, megvigasztal. Lehet, hogy néha még nyerni is hagyott Zsófi, hogy sikerélményem legyen. Gyakran persze nem csak ketten-hárman tanultunk, hanem nyolcan-tízen is, mert jöttek az edzők, a játékosok, a külföldi vendégek, érdeklődők. Egyszer tizenhatan aludtunk a hatvan négyzetméteren.

Emlékszem, itt tanultam meg olvasni apától, és megtanított szépen írni. A szorzótáblát egy kis sárga kockás füzet hátoldaláról tanultuk.

Ebből az időszakból még arra emlékszem, hogy nagyon szerettem az írószerboltokba járni. Mániákusan

szerettem az írószereket, különösen azokat a kis figurákat, amelyekben hegyezőek voltak. Schnelleztünk, vagyis gyors játszmákat játszottunk a téren, s ha nyertem néhány forintot, szaladtam az írószerbe, és vettem tollakat, figurákat, hegyezőket. Babáim nem voltak, csak egy mackóm, azt is Zsófitól örököltem. Mindig kiesett a szeme.

Apától a kitartást, az akaraterőt tanultam. Azt, hogy akkor is el lehet érni, amit akarok, ha mindenki

más ellene van, vagy lehetetlennek tartja. És azt is tőle tanultam, hogy vesztés helyzetben nem hagyunk abba semmit. Folytatni kell, hogy ne a kudarc érzésével állj fel, hanem mindig nyertesként. Mikor pingpongozni kezdtünk, akkor is az volt a tanács: a játékot rossz ütessel ne fejezd be! Azt is tőle tanultam, hogy ha fáradsz, akár kerékpározásban, akár tanulásban, akár sakkban, ne hagyd abba amit csinálsz, húzz rá még! Ez segít, hogy megtaláld a képességeid határait és kitágítja azt.

Érdekes, hogy a szorongást, ami a történelmi események miatt megvolt apában, nem tanultam el tőle. Apa kissé tartott az emberektől. Gyakran joggal. Ezt a tartózkodást mi nem vettük át. Más generációba tartozunk, nincs bennünk félelem.

Persze nekünk az is sokat segített, hogy több nyelven beszélünk. Szót értünk a külföldiekkel, és eltanultuk tőlük a szabadabb, nyitottabb és szorongásuktól mentes szemléletet.

Mikor kicsi voltam, akkor persze nagyon zárkózott voltam, nehezen viseltem el az újságírókat, az idegeneket. De ez később elmúlt, és ha valaki megszólított az utcán, hogy valóban én vagyok én, akkor már könnyedén tudtam kapcsolatot teremteni, hiszen volt miről beszélni. Ma már kevesebben szólítanak le, mert természetesen tartják, hogy itthon vagyok, hogy látnak, legfeljebb azon csodálkoznak, hogy testőr nélkül járok.

A kapcsolatteremtésről anyától tanultam legtöbbet. Ő nagyon nyitott

személyiség. Ha leül valaki mellé, rögtön megszólítja. Persze ezt a tanulást nem úgy kell érteni, hogy anyuék elmondták, így csináld, így viselkedj. Csak éltek, viselkedtek, mi meg láttuk a példát, és eltanultuk. No, meg persze nálunk nem úgy volt, hogy ha a felnőttek beszélgetnek, a gyerek nem kérdezhet semmit. Választak a kérdésre és beszélgettek tovább.

Zsófitól sokat tanultam, ő lezserebben veszi az életet, mindenkire kedves és sokat nevet. A testvéreim hatása rám, és az én hatásom rájuk nagyon erős volt, és ma is az, mert annyira megbízunk egymásban, hogy amit a másik csinál, az egy jó példa.

A fiúkkal való kapcsolatokat is megbeszéltük egymással. Persze a nővéreim ebben is tapasztaltabbak.

A Polgár szülők Judit fotóján

Mi egyébként ómódi lányok vagyunk: nem mi szedjük fel a fiúkat, hanem ők szednek fel minket, ha hagyjuk.

Külsőségekben hol ők hatottak rám, hol én rájuk. Például Zsófi hallgat rám, ha öltözködésről van szó. Gyakran veszek neki ruhákat. Más női dolgokban, hajviseletben, sminkelésben nem adunk egymásnak tanácsot, mert a hajamat magam gondozom, sminket meg egyikünk sem használ.

Az ellenfeleimtől is sokat tanultam: a megjegyzéseikből meg a kudarcokból. Ha cikiznek, hogy szerintük rosszul léptem, akkor nem vágok vissza, hanem nyelek egyet. Legáltalább tudom, hogy ők hogy gondolják. A kudarcokból meg mindenki sokat tanulhat, ha tud és akar. Csak észnél kell lenni és nem hagyni, hogy az indulatok elragadják az embert. Én egyébként is inkább mindig a fejemmel gondolkodom, nem a szívemmel. Mindig tudatosabb voltam, mint a többiek. Néha túl tudatos.

Mit tanultam a fiúktól?

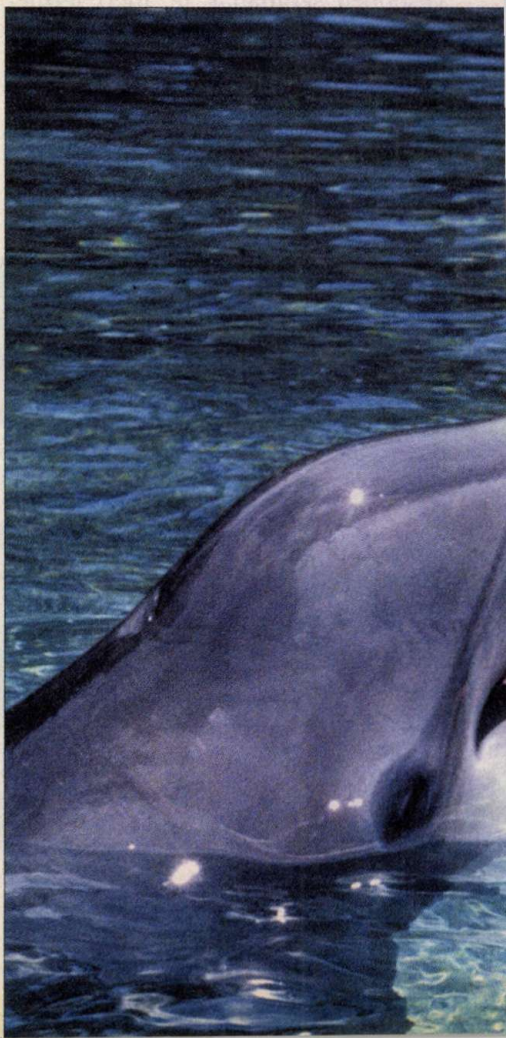
Sok barátom nem volt.

Talán az alkalmazkodást ilyenkor gyakoroltam. Bár annak fontosságát az anyuék életéből is megtanulhattam. A párkapcsolataimban szakítani is megtanultam. Lehet, hogy szeretünk valakit, de ha be akar avatkozni az életünkbe, olyan témába, ami nem az ő dolga, és ezt erőszakosan teszi, akkor nem tisztel bennünket, és ezért el kell hagyni, bármennyire is fáj.

Az állatoktól nagyon sokat tanultam. Főleg a kutyámtól a ragaszkodást, a szeretetet. Ha egy feleség vagy férj úgy örülne a másiknak,

mint egy kutya a gazdájának, akkor nem volna válás. Babi úgy tud örülni, mintha nem két órája látott volna utoljára, hanem ezer éve. És nem azért örül, mert ki van nekünk szolgálatva. Ha nem adnánk neki enni napokig, akkor is szeretne minket, mert mi vagyunk a gazdája.

Azt hiszem, én jó dolgokat tanultam meg mindenkitől, mert jól érzem magam a bőrömben, és soha nem akartam senki más lenni, csak az aki

vagyok. Például nem akartam tizenkét évesen húszéves vagy nyolcéves lenni. És most sem akarok tizennyolc vagy harminc lenni. Jól érzem magam huszonkét évesen, és úgy élvezem az életet, ahogy én jónak látom: pihenek Nagymaroson, mert imádom, fotózok, moziba járok, sportolok. Kamaszként ugyan az volt a vágyam, hogy ha nem sakkozó volnék, akkor színész, parodista szeretnék

lenni, de ez gyerekbetegség volt, elmúlt. Megmaradt belőle a jó színház szeretete.

Néha szeretnék tanítani, de csak azokhoz van türelmem, akik figyelnek, haladnak és örülnek a sikernek. Élvezem például, amikor több játékoskal játszom, azaz szimultán partit rendeznek. Ez azért jó, mert tudom, hogy a partnereimet boldoggá teszem. Most egy hónapig arról fognak

Judit az egyik kedvenc játszótársával egy delfináriumban

Zsuzsa a férjével a világbajnoki győzelem után (fent),
Zsófi a vőlegényével az esküvő előtt (lent)

beszélni, hogy velem játszottak. És az se baj, ha veszítetek. Sőt! Ugyanúgy örülök neki, mert tudom, hogy a nyertes azzal fog dicsekedni egy fél évig, hogy engem megvert.

Három gyereket szeretnék, ha eljön az ideje, de majd az első szülés után megmondom, hány lesz. Mindenesetre a gyerekeket ugyanúgy szeretném nevelni, ahogy engem neveltek, és ugyanarra szeretném megtanítani, amit apuék nekem tanítottak: bízzanak az emberekben, de legyenek óvatosak! Azokkal legyen, akikben megbízik. Ilyen elsősorban a testvér, ilyen a szülő, a férj, a család és a barát.

POLGÁR JUDIT 1989 óta megszakítás nélkül vezeti a női világranglistát, öt sakkolimpiai aranyérem tulajdonosa, számos nemzetközi verseny győztese. 1998-ban 5:3 arányban legyőzte Karpovot, a FIDE hivatalos világbajnokát, megnyerte az USA nemzetközi nyílt bajnokságát, és egy szupertornán maga mögé utasította a világhírű holland sakkozót, Timmant, és az exvilágbajnok Szpasszkijt.